

УКРАЇНА
ВИЩА РАДА ЮСТИЦІЇ
ТИМЧАСОВА СПЕЦІАЛЬНА КОМІСІЯ
З ПЕРЕВІРКИ СУДДІВ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

ВИСНОВОК

3 червня 2015 року

Київ

№ 34/2-15

Тимчасова спеціальна комісія з перевірки суддів судів загальної юрисдикції (далі – Комісія) в складі головуючого – Мойсика В.Р., членів Комісії: Варишка П.В., Галабали М.В., Лавренюка М.Ю. (доповідача), Первомайського О.О., Смирнової К.І., Соловійової М.М., Титаренка М.М. та Юзькової Т.Л., розглянувши матеріали перевірки заяви Горшколепова Д.В. стосовно судді Харківського окружного адміністративного суду Самойлової Валентини Василівни,

встановила:

на адресу Комісії надійшла заява Горшколепова Д.В. щодо порушення норм законодавства України суддею Харківського окружного адміністративного суду Самойловою В.В. при прийнятті судом під її головуванням постанови про обмеження прав громадян на мирні зібрання.

Автор у заяві зазначив, що суддя Самойлова В.В. при прийнятті 15 березня 2014 року постанови про заборону громадській організації «Трудова Харківщина» в особі відповідального Особи 1 спільно з громадською організацією «Всеукраїнський союз радянських офіцерів» (голова Особа 2), Харківською обласною організацією Робочий Фронт України (голова Особа 3) та іншими учасниками цієї акції проведення 17 березня 2014 року з 16.00 до 17.30 год. на площі Свободи у м. Харкові мітингу, присвяченого 23-ій річниці референдуму за збереження СРСР, допустила порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини.

З приводу обставин, викладених у заяві Горшколепова Д.В., суддя Харківського окружного адміністративного суду Самойлова В.В. надала письмові пояснення, в яких вказала, що при прийнятті постанови суд керувався нормами чинного законодавства України та врахував при цьому загострення суспільних протиріч в державі, які могли призвести до відкритих протистоянь. З метою запобігання масових заворушень та забезпечення безпеки учасників

даного масового заходу та інших громадян суд дійшов висновку про недоцільність його проведення.

Постанова суду в апеляційному порядку не оскаржувалась, що, на думку судді, свідчить про згоду відповідача з її законністю та обґрунтованістю.

На засідання Комісії суддя Самойлова В.В. не з'явилася, надіслала клопотання про розгляд справи за її відсутності.

Проведеною перевіркою встановлено наступне.

14 березня 2014 року Харківська міська рада звернулася до Харківського окружного адміністративного суду з позовом до про обмеження права на мирне зібрання шляхом заборони громадській організації «Трудова Харківщина», громадській організації «Всеукраїнський союз радянських офіцерів», Харківській обласній організації «Робочий Фронт України» та іншим учасникам цієї акції проведення 17 березня 2014 року з 16.00 до 17.30 год. на площі Свободи у м. Харкові мітингу, присвяченого 23-ій річниці референдуму за збереження СРСР.

Позов мотивовано тим, що проведення мітингу на площі Свободи у м. Харкові за участю 500 осіб з використанням звукопідсилюючої техніки суперечить вимогам Тимчасового положення про порядок розгляду питань щодо організації та проведення зборів, мітингів, походів та демонстрацій у м. Харкові, затвердженого рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради № 543 від 06 червня 2007 року, оскільки може ускладнити рух транспорту, створити незручності пересічним громадянам та перешкодити нормальній діяльності розташованих поблизу установ. Окрім того, проведення вказаних заходів має чітко визначений політичний характер, що може призвести до виникнення конфліктних ситуацій. Як зазначено у позові, зважаючи на попередній досвід забезпечення громадського порядку під час подібних заходів, існувала вірогідність виникнення протистояння та конфліктних ситуацій між учасниками акції та особами, які не брали в ній участі, а також конфліктів з нарядами міліції, що могло призвести до різкого загострення ситуації, внаслідок чого могли бути порушені права та інтереси громадян.

15 березня 2014 року Харківський окружний адміністративний суд під головуванням судді Самойлової В.В. прийняв постанову у справі № 820/4632/14, якою задовольнив позов Харківської міської ради та заборонив громадським організаціям «Трудова Харківщина», «Всеукраїнський союз радянських офіцерів», Харківській обласній організації «Робочий Фронт України» та іншим учасникам цієї акції проведення 17 березня 2014 року з 16.00 до 17.30 год. на площі Свободи у м. Харкові мітингу, присвяченого 23-ій річниці референдуму за збереження СРСР.

Суд мотивував своє рішення про заборону мітингу тим, що площа Свободи у м. Харкові є одним з найулюбленіших місць відпочинку мешканців та гостей м. Харкова, де постійно перебуває велика кількість громадян та відбуваються різноманітні культурно-розважальні заходи. Забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху при проведенні подібних заходів передбачає перекриття руху транспорту в місцях скупчення людей, через що велика кількість працівників підрозділів органів внутрішніх

справ на період проведення заходів змушена буде відволікатися від виконання основних службових обов'язків, а це негативно впливає на стан правопорядку в м. Харкові.

Проведення вказаних заходів має чітко визначений політичний характер і не завжди знаходить розуміння з боку громадян, що, в свою чергу, може призвести до виникнення конфліктних ситуацій.

Під час проведення заходу відповідач має застосовувати мегафони та інші звукопідсилюючі засоби, що може не лише створювати незручності пересічним громадянам, а й перешкоджати нормальній діяльності розташованих поблизу державних та недержавних установ.

Як зазначено у постанові, суд дійшов висновку про необхідність обмеження права відповідача на мирні зібрання у зв'язку з наявністю обставин, що можуть свідчити про реальну загрозу безпеці харків'ян та гостей міста під час проведення масових заходів.

До такого висновку суд дійшов, оцінивши наступні обставини та докази у справі.

13 березня 2014 року до Харківської міської ради надійшло повідомлення громадської організації «Трудова Харківщина» про проведення ГО «Трудова Харківщина» спільно з ГО «Всеукраїнський союз радянських офіцерів», Харківською обласною організацією «Робочий Фронт України» 17 березня 2014 року з 16.00 до 17.30 год. на площі Свободи у м. Харкові мітингу, присвяченого 23-ій річниці референдуму за збереження СРСР. Орієнтовна кількість учасників акції – 500 осіб.

Вказане повідомлення було розглянуто 14 березня 2014 року на засіданні узгоджувальної комісії виконавчого комітету Харківської міської ради по розгляду повідомлень про проведення громадських, політичних та інших масових заходів, на якому вирішено вважати неможливим проведення 17 березня 2014 року мітингу на площі Свободи, рекомендовано Особі 1 відмовитися від його проведення.

14 березня 2014 року до Харківської міської ради надійшов лист Департаменту транспорту Харківської міської ради від 14 березня 2014 року № 443/0/78-14, у якому зазначено, що проведення мітингу може ускладнити рух транспорту через можливий вихід учасників акції на проїжджу частину дороги та відволікати увагу водіїв, внаслідок чого підвищиться ймовірність виникнення дорожньо-транспортних пригод.

Відповідно до листа Харківського міського управління ГУ МВС України в Харківській області від 14 березня 2014 року, який міститься в матеріалах справи, проведення вказаного заходу може спричинити суттєві труднощі в забезпеченні охорони громадського порядку. Як вказано у листі, забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху при проведенні подібних заходів в центрі міста потребує відволікання значної кількості особового складу працівників підрозділів органів внутрішніх справ, що негативно впливає на стан правопорядку в інших районах міста та примушує перекривати рух автотранспорту по вулицях, що прилягають до місць проведення заходів. Відведення руху автотранспорту іншими шляхами, а також

відведення рейсового транспорту призведе до небезпідставного незадоволення громадян, які не беруть участі у заходах.

Окрім того, в матеріалах судової справи міститься лист Управління Служби безпеки України в Харківській області від 14 березня 2014 року № 70/5-2649, у якому зазначено, що 15 та 16 березня 2014 року у Харкові радикально налаштованими активістами проросійських громадських організацій планується проведення громадсько-масових заходів, під час яких заплановано обговорення ряду питань подальшої розбудови органів місцевої влади Харківської області та участі громадськості в їх діяльності, які неоднозначно сприймаються мешканцями м. Харкова. Отримана Управлінням інформація свідчить, що під час проведення вказаних заходів можуть бути здійснені провокаційні дії щодо учасників заходів, представників правоохоронних органів та органів місцевої влади. Неконтрольований розвиток таких заходів може призвести до масових заворушень, у тому числі пов'язаних з насиллям та захопленням будівель органів державної влади.

Комісія звертає увагу на те, що з вказаного листа Управління Служби безпеки України в Харківській області вбачається можливість проведення акцій радикально налаштованими активістами проросійських громадських організацій 15 та 16 березня, водночас суддя заборонила мітинг, який мав відбутись в інший день, а саме - 17 березня 2014 року.

Відповідно до статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод здійснення прав на свободу мирних зібрань не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Статтею 39 Конституції України визначено, що громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання врегульовані статтею 182 КАС України.

Відповідно до частини п'ятої зазначеної статті суд задовольняє вимоги позивача в інтересах національної безпеки та громадського порядку в разі, якщо визнає, що проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій чи інших зібрань може створити реальну небезпеку заворушень чи вчинення кримінальних правопорушень, загрозу здоров'ю населення або правам і свободам інших людей.

Єдиною правовою підставою для задоволення позову органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про обмеження щодо реалізації права

на мирні зібрання є визнання судом того факту, що проведення такого заходу може створити реальну небезпеку заворушень чи злочинів, загрозу здоров'ю населення або правам і свободам інших людей. Така небезпека не повинна бути уявною, а має ґрунтуватися на конкретних фактах чи даних про наявність реальної загрози інтересам національної безпеки та громадського порядку.

Всупереч зазначеному висновку суду у постанові від 15 березня 2014 року щодо створення реальної небезпеки заворушень чи вчинення кримінальних правопорушень, існування загрози здоров'ю населення або правам і свободам інших людей внаслідок проведення мітингу ґрунтуються на припущеннях та не підтверджені конкретними доказами.

Листи Департаменту транспорту Харківської міської ради, Харківського міського управління ГУ МВС України в Харківській області та Управління Служби безпеки України в Харківській області від 14 березня 2014 року, які є в матеріалах справи та про які йдеться у постанові суду, не містять у собі доказів на підтвердження наявності реальних загроз для вчинення заворушень чи злочинів, існування загроз для здоров'я населення чи порушення прав і свобод інших людей.

Окрім того, посилення у постанові суду щодо неможливості забезпечення працівниками підрозділів органів внутрішніх справ належної охорони громадського порядку, створення незручностей пересічним громадянам чи перешкоджання нормальній діяльності розташованим поблизу установам суперечить вимогам статті 39 Конституції України, якою визначено, що обмеження права на мирні зібрання можливе лише з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Відповідно до статті 159 Кодексу адміністративного судочинства України судові рішення повинно бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права при дотриманні норм процесуального права. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин в адміністративній справі, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Проведеною перевіркою встановлено, що суддя Самойлова В.В. при прийнятті 15 березня 2014 року постанови у справі № 820/4632/14 допустила порушення вказаних вище вимог закону.

Відповідно до частини першої статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (в редакції, яка діяла на час розгляду справи судом) допущення суддею істотних порушень норм процесуального права при здійсненні правосуддя є підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Враховуючи зазначене, Комісія дійшла висновку про наявність підстав для притягнення судді Самойлової В.В. до дисциплінарної відповідальності, що в силу вимог частини 3 статті 7 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» є підставою для направлення матеріалів на розгляд до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

На підставі викладеного, керуючись статтями 3, 7 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», пунктами 3.3. 4.1., 6.9. Регламенту Комісії, Комісія

ухвалила:

визнати наявність підстав для притягнення судді Харківського окружного адміністративного суду Самойлової Валентини Василівни до дисциплінарної відповідальності та направити висновок з матеріалами перевірки до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Головуючий

В.Р. Мойсик

Члени Комісії:

П.В. Варишко

М.В. Галабала

М.Ю. Лавренюк

О.О. Первомайський

К.І. Смирнова

М.М. Соловйова

М.М. Титаренко

Т.Л. Юзькова